

ACC. N:R M. 9835 : 1-18.

Landskap: Småland

Upptecknat av: K. J. Nilsson

Härad: Östra

Adress: Mariannelund

Socken: Karlskrona

Berättat av: Egna minnen

Uppteckningsår: 1945

Född år 1865 i Kvålskult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Björklap och bröllopsleder. s. 1-18.

LUF. 52.

Rednarens eget Bröllop
i Karlstorp socken

Innan jag talar om andra så
så om ser jag att först talar om mig
själv och mitt eget Bröllop. Det var
av det mest enklaste slag, som kan
förelkomma. Jag fick en Bondedatter
till äkta maka, ej vidare förmögen
ty dom var 11. syskon, i gården var
ej mer än 4. herrar, så det var
inga utsikter att bli riktt gift, jag
själv hade endast mitt hantverk
som gårdsmed på ett doagsverkstorp
till herrgården Gripsholm i Karlstorp
socken, min Moder blev sjuklig de
senaste åren så hon tröttnade på
husarbetsbörjan i vilse att jag skulle
skaffa henne en hjälp, i så skedde.

Jag visste på förhand var den fanns
så det var blott att bestämma tiden
för hennes ankomst, och medan den
blissande svärfadern var redan uppgjort.

Nu blev det fråga om Bröllopet.
Han frågade mig om jag ville ha
Bröllop eller jag ville ^{ha} pengarna i utbyte
för Bröllop, jag valde pengarna, och
en sammansättning i all tysthet.
På samma gård där jag bodde, fanns
ett annat torp där jag hade en gift
syster, vi bodde på var sin sida om
Landsvägen. Några veckor förut hadde
min syster fått en pojke, och den skulle
döpas, nu bad vi Pastör Carlstensen
att då han åkte hem från kyrkan att
han skulle stanna i gå in till min
syster i viga oss der, samt döpa barnet.

is det var han vilig att göra.
På söndagen stannade han och vi
var alla redo att mottaga honom.
under tiden så satt drängen å höll hästen
ute på landsvägen. Då vägseln var
förrättad så tog vi emot barnet till dop-
pet, vi blev alltså dopförsäldrar, efter do-
pet så togs min syster i kyrka, som
det kallas, sedan var högtidligheten
avslutad, vi frågade Prästen om vi ej fick
bjudas på kaffe, men det underbad han
sig, men i dess ställe så bad han om
ett glas Snekårsdricka och sådant sak-
nades ej i något fattigt hem.

Vi var klädda i svart, Bruden hadde en
svart klänning åtsittande, med vitt kräs
kring halsen och händerna, vita hands-
skar Barbrud utan krona å krans.

9835:4.

ACC. N:R M. _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sjelen hadde jag svartu kläder och
vita handskar och vit rosätt.
Våra sigselringen var Gulds 20-karät
den köpte vi i Eksjö hos en guldsmed
då vi köpte tyget till våra kläder, den
syddes hos våra Sockenskräddare.

De gäster som var närvarande var
mina föräldrar och min svärfar, samt
ett par av Brudens syskon, vår Bröllops-
middag var enkel vardagsmat, fast
något lite förfina, med anledning av
av högtidsdagen. Detta utspelades den
den 18. Maj 1905 jag var då 40. år.
Platsen var Ingerberg i Karlstads
socken Östra Härad Jönköpings Län.

ACC. NR M. 9835:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Långdansen

Min mor Anna Kari, som hon i
det allmogliga kallades, brukade alltid
säga då vi barn gjorde danslekar
så berättade hon för oss ^{barn} vid sin
spinnrock, att hon nysades från sin
barndom då hon en gång som barn
var med på en långdans vid ett
bröllop hemma i Lannåsa by i Msheda
socken. Lannåsa är socknens största by
(der är nog omkring 10. & 12. gårdar).

Hon berättade att då dom åt middag
så skulle dom ut & gå långdansen,
alla yngre och ungdomen skulle vara
med för att bli så många som möjligt
ute på gården ställde alla upp i en ring
en lemnades inne i ringen och skulle

ACC. NR. M. 9835:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

utse en ledare, om Brudparet var med
mیں jag ej om han berättade, men
det var nog troligtvis deras att dom nu
skiljdes från ungdomen och energiska
Gubbarna. Då ledaren var utsedd så
öppnade han den stora ringen och
gick för i tåten, alla måste hålla i
varandras händer så att Hedjan ej blev
slad. Det var mycket roligt, nu sattes
det långa tåget i gång och alla måste
efter, det gick ut i byn i gick runt
alla hus som fanns, såväl bostadshuset
som ladugård och skuthus, så gick det
vidare över äker och ångar, ibland gående
ibland springande, då vi äntligen kom
hem tillbaka hem så var vi alldeles
uttrötta, då hade vi oss i Trädgården
ä hade det roligt, vi gjorde perfek-
tionen.

Bröllop och Bröllops seder.I nutida dagar på landet

De Bröllop som nu på de senaste åren eller på 1940-talet finnas med vigsel i kyrkan går mycket enkelt till, utan några gamla ceremonier. Brudparet klädes i sitt hem av någon bekant eller modist, sedan sätter dom sig i en Bil och åker till Kyrkan, där vigseln förrättas efter Högmässans slut. Kyrkobesökarna sitter alla kvar under vigselförrättningen, då orgeln börjar spela någon psalmsång, då inträder Brudparet sida vid sida, åtföljda av ett par vittnen eller möjligen flera, dom går direkt framför altaret och stannar, så bugar dom sig, och Prästen börjar läsa vigsleitualen, och vigseln förrättas. därefter vänder dom och går åter till bilen.

och äker dräkt till en fotograf å tar
kort, sedan äker dom till Bröllopsgården
dom dricker brudskålen, och fortsätter
sedan med kaffe och mat.

Ett annat modärnt Bröllop i nutid
är att Kontrahämlerna äker dräkt till
Bröllopsgården, der sågsehn förrätta i ett
par vittnes närvaro, färdan gör ässen
nu till fotografen först, och sedan till
Bröllopsgården. Skusik och dans är nu
mer ~~en~~ bortlagt, liksom alla andra gam-
la seder, ävenså skjutning, men seder
med skulade granar och gelanger är ännu
i det gamla bruket, och tillökad med kuförta
lycktor som ej förekom i den gamla goda
tiden, ty då var belysning mycket sparsam.

Bröllop och Bröllops seder

Om de mycket gamla bröllops sederna för vigsel i kyrkan är mig obekanta före 1870 talet. Och någon av dem som varit med vid ett sådant Bröllop äro borta för länge sedan. Men i min fars gamla bekänner berättade jag ett gammalt sakbygg från en obekant Tidning en berättelse om ett Bröllop från 1820. talet. Jag berättar det efter ordalydelsen (Ty avskrift står ej förbjuden), det skulle bli Bröllop i Högeruds by i Järeda socken (Järeda är en gransocken till öster åtminst). Brudgummen var hemmahörande i Slagsdala by i Wästerås socken, och hade ungefär $\frac{1}{2}$ mil att färdas till Brudens hem. Den tiden var det ej vanligt bland

bönderna att färdas i vagn, utan man
red på lastryggen dit man skulle. Och
ej minst var detta fallet vid färder till
bröllop, då det höls på utöfning sed.

Slagdala dröngar som skulle följa
brudgummen till bröllopsgården, hadde var-
sitt rippe bittida om morgonen och gjort
hästarna i ordning i mycket pyntal och
saddat. Brudgummens anförare skulle
och så med, även de till häst. I tåten
av tåget red två förridare. Så snart man
nalkades bröllopsgården, red dessa i försägg
och anmälde i högtidlig form Brudgummens
snara ankomst samt frågade om han var
välkommen. Hvar svarades i bröllopsgården
att han var välkommen för så ä så
många dagar, (formuläret är tyvärr bortglömt)
Med detta svar ilade riddarna tillbaka.

och stälde sig åter till skaran, varpå
samtliga reds fram till bröllopsgården.
Det var i midsommartiden, & pionerna
blomnade. Slagdala drängar hade frätat
pioner i sina hästars malar & bansar.
Nu ville Högervide drängar ej vara sanner
& fingo brätt att göra sina hästar li-
ka granna innan anfärden till kyrkan
skulle ske. Som tiden var knapp lyfte
adels detta ej bättre än att pionerna
blev för löst påsatta, så att de under
färden till kyrkan föll av deras hästar
och hela vägen uppemot borgens yttersta
grändar var sättad av pionernas
högervide blomsterprakt.

Under färden till kyrkan skiljde sig
ridarna från bröllopslaget, och satte ut i
genväg för att speja och komma tillbaka

och bjödo samtliga i läget på Brånam
dessa upprepades några gånger om våren
var lång. Vid utredning till bröllop
i en annan by i samma socken, stegrade
sig hästen för en av deltagarna vid namn
Jenn-Pers med påföljd att han ramlade av
och i fallet ådrog sig ett skrubbsår
på näsan. De andra deltagarna sökte
och hjälpa malören genom att besträcka
näsan med krita, medan den gode jenn
står hårdas i sin förmargelse yttre, då
va allt en le chikan." Det var på den
tiden när de franska läroorden börjat
sippra ut till allmogens från de högre
skolorna.

Bröllopsbröder

Det var alltid sed att göra insamling till Brudparet och till Spelmanerna, och även Kocken i Köket, om det insamlades till Prästen är obekant, men väl till Klokarerna, det var inget bestämt hur mycket, utan var och en fick geva efter råd i godtycke.

Man till Kocken (Koketskan) var det plägsed att hon skulle ha en Kåka-
& ~~Bak~~ av de gäster som hade råd der-
beställa, och hon fick många tackar om
det var många rika gäster.

Närstan alla gäster som hade råd så
skulle dock hava förmåga med sig till
Stora Galas, det var sed både vid
bröllop och Begravninor och Husbeförhöv.

Fr 2
Jönköping.

Den bestod av allehanda matvaror
såsom spankaka ostkaka - sijtebröd
ost - ägg - smör - vitet gröt Bakelser
av många slag, (färdig färdig) men
den fattigare klassen hade ingenting
och derav så blev många hemma

Vä Bröllop var det en stor skam
om bruden var i gräsbäss, ty då fick
hon lappa Hycklaket som det hette,
d. s. v. hon fick plucka några skilling
till Hyckkassan, och kyrkans bekost

Var ~~hon~~ ^{den} överstående om hennes kassan
= deskap, å lånat kyrkans brudkrona
sär fick hon låta förgylla om den
på sin bekostnad, ty det ansågs att
kronan förlorade sin glans om en
kassande Brud haft den under vigseln

Bland de enklare befolkningen och den fattiga klassen så var vigselringen av äkta Silver och en del mycket breda och förestälde två ringar. Guld var endast för herrskapet och de rika, var ringarna köpes är obekant, ty Guld = smeder fanns ej ute på landsbygden, det var endast i städerna, i det vardagliga arbetet hade man sparringar, dessa var vanligtvis av Messing, men även som köptes från staden, men så könjades en del Guldvarerhandlare (Knallar) att saluföra även sådant i Bygderna och på alla marknader, så köptes ringar lätt och billigt för allmänheten.

Vigselringen användes endast vid kyrkobesök och vid bröllop och andra högtidligheter, då även vardagsringen

lacks sitta på om den var väl puttsad, den sattes ofta utan för Wägselringen för att den ej skulle tappas. Så minns jag att min Mor å farsan beskade ha dem, då det skulle vara fint. Län av Wägselringar är obekant och det har nog aldrig förekommit ty hur enkel ringen än var vid detta tillfälle så var den nog egen.

12/10

Förlovningsringar förekom ej heller vad jag kan minnas. Parklädsel över Brudparet vid Bröllopsbordet är obekant, liksom att hålla pall över brudparet i Hykan. Blosshållare vid bröllop är också obekant, och liksom med bestända maträtter vid Bröllopsmiddagen att lämna mat efter sig på tallriken är också en obekant sed.

Fyntningen av Bröllopsgärderna

Veckan före bröllopet, så samlades några ungdommar som bodde närmast den blivande Bröllopsgården & talades om att under veckan hugga & skära brudgömmor, frackarna skulle binda krusar & gelonger, fans det ej lös så tog dom eget råttverk av både tall och gran & en. Var det något barmark så tog dom lingonris, & vad grönt som fans på sommaren tog dom alla sorters löv.

En dag före eller ett par dagar, så samlades dom vid förtgården och arbetet började med uppsättningen, även gårdens ungdom hjälpte till, allt under glatt alarm. Var nu detta på vintern, så måste dom börja tidigt på morgnarna för att hinna färdigt.

M. 9835:18.
~~AFG NR M~~

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Pyntningen av Bröllopsgården.

Det var fördelaktigt att pynta några
några dagar i förtid, för att se om
allt fint & säkert, sedan skulle alla
som haft ombudet & helpt till
inbjudas som gäster av värdskapet.

Da det var överstämmandet så fick
pyntningen ofta kvarstå några veckor
eller några dagar som ett minne
av dagen — Björkdragningen förekam
endast till andra Lysningsdagen.